

УДК 339.13:637.5

ГАЛУЗЬ ТВАРИННИЦТВА: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Н.А. Добрянська

Одеський державний аграрний університет

Ключові слова: м'ясопродуктовий підкомплекс, виробництво і споживання м'яса, ефективність виробництва м'яса.

Анотація. Проведена економічна оцінка поточної ситуації, що склалася на ринку продукції тваринництва. Запропоновано шляхи вирішення проблем в м'ясопродуктовому підкомплексі.

Вступ. Виробництво продукції тваринництва взагалі й м'яса зокрема завжди було і залишається однією з провідних сфер у розв'язанні продовольчої проблеми, забезпечення населення України повноцінним харчовим білком. Але фактичний її стан упродовж останніх 15 років не відповідає потенційним можливостям і постійно погіршується.

Аналіз останніх досліджень. Питанням розвитку тваринницької галузі присвячено велику кількість наукових досліджень, результати яких знайшли відображення у працях В.Я. Месель-Веселяка, Б.Й. Пасхавера, П.Т. Саблука, О.М. Шпичака та багатьох інших вчених. Разом з тим слід зазначити, що питання подальшого розвитку м'ясопродуктового підкомплексу в сучасних умовах господарювання й надалі залишаються актуальними.

Мета статті - дати економічну оцінку поточної ситуації, що склалася на ринку продукції тваринництва, й внести пропозиції щодо удосконалення розвитку експортного потенціалу аграрного сектора.

Результати досліджень. Стратегія розвитку галузі тваринництва на поточний та наступні роки визначена Державною цільовою програмою розвитку українського села на період до 2015 року [1].

Крім цього, Урядом 20 серпня 2008 року прийнято постанову № 729 «Про заходи щодо активізації роботи з розвитку тваринництва», якою зокрема передбачено розробити проект Державної програми розвитку тваринництва на період до 2015 року, а також невідкладні заходи щодо створення на довгострокову перспективу сприятливих умов для її розвитку та формування організованого товарного ринку тваринницької продукції [2]. Згідно з цими програмними документами необхідно:

- довести у 2015 році виробництво основних видів тваринницької продукції до рівня, який забезпечує фізіологічні норми споживання та можливість їх експорту: молока - 22 млн. т, м'яса у забійній масі - 4 млн. т. На одну особу в рік - молока і молочних продуктів - 380 кг, м'яса і м'ясопродуктів - 82 кг;
- сформуванню орієнтовну структуру виробництва м'яса за видами тварин (у забійній масі): яловичина - 1,0 млн. т (25 %), свинина - 1,59 млн. т (40 %), птиця - 1,31 млн. т (33 %), інші види - 0,1 млн. т (2 %);
- досягти експортного потенціалу за видами тваринницької продукції, орієнтовно: м'ясо - 0,5 млн. т, у тому числі яловичина - 0,15 млн. т; свинина - 0,1 млн. т, птиця - 0,2 млн. т;
- суттєво збільшити обсяги експорту продовольчих і технічних товарів тваринного походження;
- збільшити обсяги інвестицій в галузь тваринництва;
- досягти рівня рентабельності ведення галузей тваринництва більше 5%.

Нині основною проблемою галузі є катастрофічне зменшення обсягів виробництва і поголів'я сільськогосподарських тварин, яке відбувається в господарствах усіх форм власності.

В усіх категоріях господарств в порівнянні з 1990 роком поголів'я великої рогатої худоби зменшилося в 4,85 раза, в тому числі корів і свиней – у 3 раза, птиці - 1,5 раза. Виробництво м'яса всіх видів тварин у забійній масі в усіх категоріях господарств зменшилося в 2,3 раза, в тому числі яловичини - в 3,6 раза, свинини - 2,5 раза. На одну

особу населення вироблено всього 41 кг м'яса і 235 кг молока при медичній нормі здорового харчування відповідно 82 кг і 380 кг.

Ринок продукції тваринництва характеризується незбалансованістю попиту і пропозиції, низьким рівнем внутрішнього споживання, а також недостатньо розвинутою ринковою інфраструктурою.

У першому півріччі 2008 року в Україну завезено м'ясопродукції на 49 % більше, ніж за аналогічний період минулого року. При збереженні таких темпів імпорту м'яса в Україну та накопиченні запасів м'ясної сировини у переробних підприємствах, закупівельні ціни на живу худобу й птицю різко знижуватимуться, а поголів'я худоби - скорочуватиметься.

Це стримує подальше інвестування тваринницької галузі та негативно впливає на економічний стан сільськогосподарських товаровиробників.

Основними причинами, які зумовили руйнівні наслідки у тваринництві й продовжують свою руйнівну дію, є:

- диспаритет закупівельних цін на м'ясо і цін на ресурси для його виробництва, що ускладнює рентабельне ведення й робить їх непривабливими;
- цінова нестабільність, залежність від низької платоспроможності населення;
- морально застарілі технологічні та технічні умови організації ведення виробництва, що обумовлює високий рівень собівартості продукції, яка виробляється;
- недосконалий механізм державного регулювання імпорту тваринницької продукції, що призводить до руйнації окремих галузей;
- відсутність вигідної для товаровиробника кредитної політики, спрямованої на оновлення основних засобів виробництва;
- застаріла система підготовки кадрів майже всіх спеціальностей, що зумовлює ускладнення його інноваційного розвитку;
- слабкий рівень інтеграційних процесів із розвинутими країнами;
- недостатнє інтегрування виробництва, переробки і реалізації тваринницької продукції, що посилює нерівномірність одержання прибутків;
- ведення галузі переважно в діапазоні натурального виробництва особистих селянських господарств, що унеможлиблює застосування сучасних технологій виробництва;
- недосконалий механізм державного регулювання імпорту тваринницької продукції;
- недостатня ефективність фінансово-економічного механізму державної підтримки тваринництва.

Нині ріст цін на ковбасні вироби у роздрібній мережі відбувається в 1,5 - 2 рази швидше порівняно з ростом закупівельних цін на сировину, що негативно впливає як на вітчизняного товаровиробника, так і на споживача.

Дана цінова ситуація сприяє вітчизняного товаровиробника скорочувати виробництво й ставити державу в економічну залежність від імпорту. Так, за січень-липень 2008 року виробництво яловичини знизилося на 31 %, свинини - на 28 %.

У 2008 році, за даними Держкомстату України, рівень збитковості реалізації великої рогатої худоби становив 41,8 %, свиней - 27,6 %. В 2008 році від реалізації продукції тваринництва сільськогосподарські підприємства, де виробляється третина продукції, одержали понад 1,4 млрд. грн. збитків.

Якщо в Україні лише говорять про необхідність нарощувати поголів'я худоби та наміри розробити нову програму до існуючих 12 програм розвитку тваринницької галузі, то в Росії активно займаються тваринництвом.

Росіяни купили близько 100 тис. гол. племінної худоби в Європі, дотують купівлю обладнання для тваринницьких ферм та проводять квотування імпорту тваринницької продукції. Така політика захищає власного виробника й надає бажані перспективи нарощувати власні м'ясні потужності.

Виробництво основних видів тваринницької продукції залишається економічно не вигідним і в подальшому, без належної державної підтримки, сільськогосподарські

товаровиробники вимушені будуть скорочувати поголів'я худоби та зменшувати виробництво тваринницької продукції [3].

Висновки. Для поліпшення ситуації в тваринницькій галузі необхідно регламентувати основні механізми, які сприятимуть швидкому оновленню засобів виробництва через кредитування та чітку інвестиційну політику й визначити основні напрями інтеграційної діяльності в рамках СОТ та з країнами Євросоюзу, передбачивши механізми як захисту вітчизняного товаровиробника, так і використання інновацій.

З метою законодавчого та нормативного забезпечення докорінного поліпшення ситуації в галузі й на ринку продукції тваринного походження, необхідно у Верховній Раді України в першочерговому порядку прийняти як невідкладні проекти Законів України «Про внесення змін до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України», а також внесення змін до деяких законодавчих актів України: «Про ідентифікацію і реєстрацію тварин», «Про м'ясо і м'ясні продукти», «Про корми».

Також невідкладним є введення в дію гармонізованих з ЄС стандартів на виробництво м'ясної продукції й технічних регламентів на тваринницьку продукцію.

Прийняти урядове рішення про компенсацію витрат понесених на реконструкцію, будівництво та технічне переоснащення тваринницьких ферм і комплексів, а також передбачити в державному бюджеті фінансову підтримку особистих селянських господарств, їхнє мікрокредитування, в тому числі через кредитні спілки, інші фінансові й банківські установи.

Література

1. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 р. // Економіка АПК. – 2007. - №11. – С. 3
2. Постанова КМУ «Про заходи щодо активізації роботи з розвитку тваринництва» від 20.08.08р. №729 [електронний ресурс] / <http://www.uapravo.net>
3. Супіханов Б.К. Бюджетна підтримка сільського господарства / Б.К. Супіханов // Економіка АПК. – 2007. - № 2. – С. 61 – 64

Добрянская Н.А. **Отрасль животноводства: проблемы развития и пути их решения**

Аннотация. Проведена экономическая оценка текущей ситуации, которая сложилась на рынке продукции животноводства. Предложены пути решения проблем в мясопродуктовом подкомплексе.

Ключевые слова: мясопродуктовый подкомплекс, производство и потребление мяса, эффективность производства мяса.

Dobryanskaya N.A. **Livestock sector: development problems and some ways of their decision**

Summary. The economic estimation to current situation, which formed on the market of the product stock-breeding is analyzed. The main ways of the decision of the problems in meat - production subcomplex are founded.

Key words: meat - production subcomplex, manufacture and consumption of meat per man, production efficiency of meat.